

NORGES HØYESTERETT

Den 21. mai 2025 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Arntzen og Høgetveit Berg i

HR-2025-967-U, (sak nr. 25-066534STR-HRET), straffesak, anke over dom:

Rogaland Sparebank

(advokat Svein Holden)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens domfellelse av en bank og illeggelse av foretaksstraff for overtredelse av frysforpliktelsene i forskrift om sanksjoner mot ISIL (Da'esh) og Al-Qaida, ved manglende teknisk sperring – frys – av konto for listeført person.
- (2) I e-post fra Advokatfirmaet Meling til Sandnes Sparebank 2. april 2020, ble det bedt om at banken opprettet klientkonto merket med A. Partene er enige om at pengene som kom inn på klientkontoen var bidrag i en pengeinnsamling hvor pengene skulle gå til å dekke utgiftene til advokat for ham i Italia.
- (3) Sandnes Sparebank – nå Rogaland Sparebank – ble ved forelegg utferdiget av Politiets sikkerhetstjeneste (PST) 12. november 2021, endret av statsadvokaten 7. oktober 2022, tiltalt for overtredelse av lov til gjennomføring av bindende vedtak av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråd § 2, jf. forskrift om sanksjoner mot ISIL (Da'esh) og Al-Qaida § 3. Grunnlaget er beskrevet slik:

«I perioden 7. april 2020 til 15. mai 2020 unnlot Sandnes Sparebank å fryse en bankkonto som 2. april 2020 ble opprettet i As navn, til tross for at han siden 7. desember 2006 har stått oppført på FNs sanksjonskomites liste over personer tilknyttet terrororganisasjonen Al Qaida.

I foran nevnte tidsperiode bokførte Sandnes Sparebank til sammen kr 45 828,- på kontoen fordelt på 13 ulike innbetalinger (endret av statsadvokat Marit Formo 07.10.22)

Sanksjonskomiteen ble opprettet av FNs sikkerhetsråd i henhold til Sikkerhetsrådsresolusjon 1267 (1999) om Al Qaida.»

- (4) Forelegget ble ikke vedtatt.

- (5) Advokat Meling søkte i januar 2024 Utenriksdepartementet om frigivelse av midler på klientkontoen for å betale faktura for A sin advokat i Italia. Departementet ga 22. mars 2024 tillatelse til dette i medhold av forskrift om sanksjoner mot ISIL (Da'esh) og Al-Qaida § 4.
- (6) Ved Hordaland tingretts dom 1. juni 2024 ble banken frifunnet. Retten fant at de objektive og subjektive vilkår for straffansvar var oppfylt, men fant at foretaksstraff ikke skulle ilegges, jf. straffeloven § 28.
- (7) Påtalemyndigheten anket, og banken innga aksessorisk motanke.
- (8) Gulating lagmannsrett avsa 27. februar 2025 dom med slik domsslutning:
- «1. Rogaland Sparebank, organisasjonsnummer 915 691 161, dømmes for overtredelse av lov om bindende FN-vedtak § 2, jf. forskrift om sanksjoner mot ISIL (Da'esh) og Al-Qaida § 3, til en bot på 1 200 000 – enmilliontohundretusen – kroner.
 2. Rogaland Sparebank, organisasjonsnummer 915 691 161, dømmes til å betale saksomkostninger til staten med 50 000 - femtitusen - kroner, innen 2 – to – uker etter forkynnelsen av dommen.»
- (9) *Rogaland Sparebank* har anket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen og straffutmålingen.
- (10) *Påtalemyndigheten* har anført at det verken foreligger feil ved lagmannsrettens lovanvendelse, saksbehandling eller straffutmåling. Anken vil klart ikke føre frem.
- (11) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at Rogaland Sparebank ble frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten. Rogaland Sparebank har derfor ankerett til Høyesterett. Anken kan da nektes fremmet bare dersom ankeutvalget enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En eventuell ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (12) Tiltalen gjelder foretaksstraff etter straffeloven § 27, jf. § 28, for overtredelse av forskrift om sanksjoner mot ISIL (Da'esh) og Al-Qaida § 3, jf. lov til gjennomføring av bindende vedtak av De Forente Nasjoners Sikkerhetsråd § 2, slik de lød i tiltaleperioden. Loven ble avløst av lov om gjennomføring av internasjonale sanksjoner (sanksjonsloven) i 2021.
- (13) Den relevante ordlyden i forskriften § 3 første ledd første setning er fortsatt den samme, og bestemmer at alle penger og formuesgoder som «tilhører eller eies, innehas eller kontrolleres» av noen oppført på Sanksjonskomiteens liste, skal fryses. Av § 3 andre ledd går det fram at ingen penger eller formuesgoder «skal stilles til rådighet, verken direkte eller indirekte, eller være til fordel for fysiske eller juridiske personer, enheter, organer eller grupper som er oppført på Sanksjonskomiteens liste».
- (14) Under anken over *lovanvendelsen* anfører forsvarer at «tilhører» i forskriften § 3 må forstås på bakgrunn av hvem som kan utøve eierbeføyelser over beløpet på kontoen. Når lagmannsretten vektlegger at innestående på kontoen aldri var eid av advokatfirmaet som opprettet kontoen, bygger retten – etter bankens syn – på forhold banken ikke kunne ha kunnskap om. I konkurssammenheng ville pengene trolig tilhøre giverne; penger anses for å

tilhøre den som besitter dem. Det er feil lovanvendelse når lagmannsretten legger til grunn at A hadde eiendomsretten til midlene før det var avklart om Utenriksdepartementet ville gi samtykke til bruk av pengene i tråd med betingelsen for donasjonen.

- (15) Lovens vilkår er som nevnt at midlene «tilhører eller eies, innehas eller kontrolleres» av en person på sanksjonslisten. På samme måte som lagmannsretten, mener ankeutvalget at det ikke er avgjørende hvem som opprettet klientkontoen eller var oppført som den som kunne disponere over den, hva som eventuelt ville følge av konkursrettslige regler eller hvorvidt samtykke fra staten var nødvendig for fremtidig utbetaling fra kontoen. Lagmannsretten la til grunn at pengene ikke på noe tidspunkt har tilhørt advokatfirma Meling, advokat Meling eller andre, og at midlene på den særskilte klientkontoen bare skulle kunne brukes til fordel for A. Lagmannsretten har først og fremst lagt vekt på forhold som var synlige for banken, og da særlig at kontoen ble merket med As navn og at også innbetalingene på kontoen var merket A. At lagmannsretten også vektla forhold som eventuelt ikke var synlige for banken, røkkes ikke ved dette.
- (16) Den konkrete bevisvurderingen knyttet til hvem som eier eller kontrollerer midlene på kontoen, kan utvalget ikke prøve, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd.
- (17) Ankeutvalget mener på denne bakgrunn at anken over lovanvendelsen klart ikke kan føre frem.
- (18) Under anken over *saksbehandlingen* er det anført at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle for vurderingen av om As sønn var advokat Melings klient i relasjon til innskuddene.
- (19) Etter straffeprosessloven § 40 fjerde ledd skal domsgrunnene «angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering». I henhold til rettspraksis stilles det krav om at det blir redegjort for de sentrale punktene i bevisvurderingen, og at det kort angis hva som har vært avgjørende, jf. blant annet HR-2021-871-U avsnitt 17.
- (20) Det er ingen avgjørende mangel ved begrunnelsen at ikke alle momenter som forsvarer anfører at trekker i retning av at As sønn var klient av advokat Meling for innbetalingene, berøres i begrunnelsen. Etter utvalgets syn er det ingen sentrale punkter ved lagmannsrettens bevisvurdering som blir stående uforklart.
- (21) Ankeutvalget mener følgelig at anken over saksbehandlingen klart ikke kan føre frem.
- (22) Spørsmålet om det skal ilegges foretaksstraff etter straffeloven § 28 hører under *straffespørsmålet*. Ved denne vurderingen kan Høyesterett også prøve bevisvurderingen. Det er ikke anført noe om at lagmannsrettens bevisvurdering under straffespørsmålet er beheftet med feil. Det er for øvrig heller ikke anført at straffespørsmålet reiser prinsipielle spørsmål.
- (23) Banken har anført at det ikke er grunnlag for å anvende foretaksstraff i saken siden graden av uaktsomhet er begrenset, iverksettelsen av hvitvaskingsregelverket medførte at det ikke var noen risiko for at pengene ville blitt utbetalt til A, og at banken hadde gode systemer og rutiner knyttet til sanksjonsregelverket.
- (24) Lagmannsrettens vurdering av straffespørsmålet er forankret i momentene som er oppregnet i straffeloven § 28. Fra dommen hitsettes:

«Lagmannsretten finner for det første at det bør legges stor vekt på at Norge i tråd med en FN-konvensjon skal ha straffesanksjonerte bestemmelser om frys av listeførte personers midler. For at dette systemet skal få den effekt det er tiltenkt bør brudd følges opp med ansvar. Dette gjelder ikke minst ved overtredelser fra større profesjonelle aktører. I forlengelsen av dette, antas det at en anvendelse av straffansvaret er nødvendig av hensyn til den allmennpreventive virkning som derved kan oppnås. Det antas riktig å sende et tydelig signal om at sanksjonsregelverket skal etterleves. De foretak det gjelder må bruke tilstrekkelige ressurser på dette, slik at brudd unngås. Lagmannsretten mener det bør legges stor vekt på de forannevnte momentene. Det foreligger ikke opplysninger om at foretakets økonomiske evne tilsier at straff ikke bør idømmes.

Det er på den annen side på det rene at banken oppdaget det rettsstridige forholdet og undersøkte dette. Det er også klart at banken iverksatte tiltak knyttet til klientkontoen. Banken meldte dessuten nokså raskt fra til ØKOKRIM og noe senere til Finanstilsynet om kontoen og overføringene til den. Videre meldte banken fra til Utenriksdepartementet om forholdet etter rundt 5-6 uker. Det legges til grunn at de tiltak som ble iverksatt i den kritiske perioden ivaretok bankens ansvar etter hvitvaskingsregelverket, men ikke etter sanksjonsregelverket. Det er ikke tvil om at de ansatte som håndterte saken for banken hadde til hensikt å følge opp de forpliktelser de mente banken hadde, herunder er det ikke tvil om at de brukte en del tid og krefter på dette. Det er ingen grunn til å tro at banken eller de ansatte hadde noe å tjene på å handle slik de gjorde.

Den feilvurderingen som skjedde, antas å være et resultat av at banken ikke tidligere hadde erfaring med slike tilfeller; forholdet knyttet til klientkontoen var det første reelle tilfellet. Det finnes på den annen side både nasjonale og interne veiledere som, riktig forstått, gir klar veiledning.

Det legges til grunn at de involverte ansatte opplevde det slik at de ikke fikk den veiledning de hadde forventet ved sine henvendelser til ØKOKRIM og Finanstilsynet. Til dette bemerkes at banken har et selvstendig ansvar for korrekt etterlevelse av sanksjonsregelverket, og banken må være bemannet slik at dette ivaretas. Dette er et ansvar for bankens ledelse/styre. Det nevnes også at ØKOKRIM ikke har en rolle etter sanksjonsreglementet. Det må forventes at banken er orientert om den rollen den myndighet banken henvender seg til har. Når det gjelder henvendelsen til Finanstilsynet legges til grunn at banken innen rimelig tid etter at Finanstilsynet mottok tilstrekkelig informasjon oppfattet at tilsynet mente at banken måtte iverksette frys-forpliktelsen etter sanksjonsreglementet. Det er på denne bakgrunn ikke treffende å legge til grunn at de ansatte ikke fikk informasjon som var til nytte ved den videre håndtering.

Banken iverksatte teknisk sperring – frys – av klientkontoen en tid før Finanstilsynet anmeldte forholdet til PST.

Lagmannsretten finner, etter en samlet skjønnsmessig vurdering av de forhold som er trukket frem over, at det bør idømmes straffansvar.»

- (25) Lagmannsretten har lagt avgjørende vekt på hensynet til straffens allmennpreventive virkning. Ankeutvalget tiltrer lagmannsrettens begrunnelse. Det er i anken ikke fremmet anførsler som med tilstrekkelig tyngde taler imot at det idømmes foretaksstraff.
- (26) Det er ikke fremmet innvendinger mot botens størrelse. Under enhver omstendighet kan utvalget ikke se at straffen står i et åpenbart misforhold til den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 344.

- (27) På denne bakgrunn mener ankeutvalget at det er klart at heller ikke anken over straffespørsmålet kan føre frem.
- (28) Siden anken heller ikke reiser spørsmål som har betydning utenfor den konkrete saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få anken prøvd i Høyesterett, finner ankeutvalget enstemmig at anken ikke tillates fremmet, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd.

S L U T N I N G

Anken nektes fremmet.

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)